

Herkomst van toverchampignon een raadsel

Menno Boomsliuter, Nederlandse Mycologische Vereniging

Hoewel van sommige exoten goed bekend is waar zij oorspronkelijk vandaan komen, is dit bij vele andere minder duidelijk. Klassieke voorbeelden zijn soorten die al eeuwen door vrachtverkeer over de hele wereld zijn verslept, zodat niet langer duidelijk is waar zij oorspronkelijk vandaan kwamen. Het worden cryptogene soorten genoemd, dat wil zeggen soorten van een onbekende herkomst.

Van veel paddenstoelen en schimmels is niet bekend waar zij oorspronkelijk vandaan komen. Maar liefst 30% van de paddenstoelen- en schimmelsoorten, die voorkomen op de Europese lijsten van invasieve exoten, is van onbekende herkomst. Meestal gaat het om kleine en/of moeilijk herkenbare soorten, maar een enkele maal is er ook sprake van een grote, goed herkenbare soort, die plotseling verschijnt zonder ooit eerder te zijn waargenomen.

De toverchampignon (*Allopsalliota geesterani*) is zo'n soort. Ze kan moeilijk over het hoofd gezien worden, want het is een grote paddenstoel met hoeden van 15-20 cm doorsnede. Zij ontwikkelt zich bijna volledig onder de grond en verschijnt in grote toefen. Door hun ontwikkeling blijven de hoeden bedekt met aarde of ander materiaal wat ze omhoog drukken. De toverchampignon wordt regelmatig op, voor paddenstoelen vreemde vindplaatsen gevonden zoals:



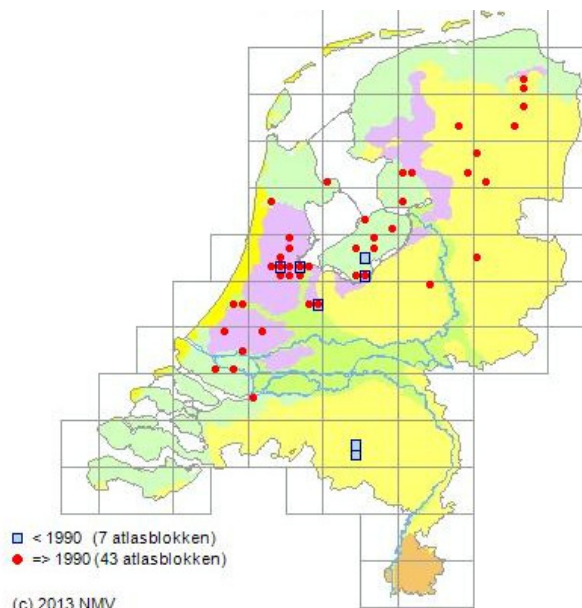
De toverchampignon (Foto: Hero Moorlag)

kruipruimten, loodsen en schuren. Op dergelijke plaatsen verbaast zij de eigenaar door met de forse hoeden de tegels opzij te drukken (zie foto) en zelfs in een enkel geval door het beton heen te breken. Bij aanraking verkleuren ze direct geel en spoedig daarna opvallend wijnrood.

In 1973 werd de toverchampignon voor het eerst in Nederland gevonden in het Amsterdamse Bos. Het bleek een nieuwe soort voor de wetenschap. Nu zo'n kleine 40 jaar later wordt ze nog steeds vrijwel uitsluitend in Nederland gevonden. Enkele vondsten zijn bekend uit Vlaanderen, Nordrhein-Westfalen en Engeland. Buiten Europa is er één vondst gemeld uit Israël.

De toverchampignon is de enige beschreven soort van het geslacht *Allopsalliota*. Dit is nauw verwant aan een ander geslacht champignons, *Micropsalliota*, dat uitsluitend in de tropische gebieden voorkomt van Azië, Afrika en Zuid-Amerika. Het is niet onwaarschijnlijk dat de toverchampignon uit één van deze werelddelen afkomstig is, maar daar nog wacht op haar ontdekking.

Met de grote concentratie vindplaatsen rondom Amsterdam en de zeer korte afstand van de eerste vindplaats tot Schiphol, is het zeker mogelijk dat deze paddenstoel met internationaal vliegtransport in Nederland terecht is gekomen. Nu, 40 jaar na haar ontdekking, blijft de vraag waar deze forse en gemakkelijk herkenbare paddenstoel oorspronkelijk vandaan komt.



Verspreiding toverchampignon (Bron: NDFF / NMV)